

УДК 330.16

*Г. В. Строчкович***МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ ДЕЯКИХ ІНСТИТУТІВ
НА ОСНОВІ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА**

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, проблеми, бізнес-система, ініціативи, соціальне партнерство.

В умовах інноваційної економіки та загострення конкуренції, збільшення кількості екологічних проблем все більше уваги приділяється не тільки досягненню найкращих фінансових результатів підприємствами але й способу їх отримання. Це зумовлюється тим, що діяльність підприємств є основою зростання добробуту всього суспільства.

У розвинених країнах участь підприємств у розв'язанні соціальних проблем або досить строго регулюється у межах чинного законодавства, або виявляється як ініціатива підприємств на основі діючих пільг і т. ін. У країнах пострадянського простору цей процес знаходиться на початковому етапі свого розвитку. Більш активну участь у ньому беруть Росія, Україна, Казахстан. Це зумовлюється деякими спільними особливостями: олігархічний розвиток бізнесу, формування відповідних інститутів, високий рівень корумпованості влади, велика доля тіньової економіки і т. ін. Тому питання збільшення корпоративної соціальної відповідальності підприємств є актуальним.

Метою даного дослідження є аналіз сучасних підходів щодо визначення корпоративної соціальної відповідальності (CSR) підприємств, методик її оцінки. Методикою дослідження є аналіз та узагальнення.

Проблеми корпоративної соціальної відповідальності підприємств досліджуються як закордонними, так і вітчизняними вченими, такими як Р. Вітлі (R. Whitley), Філіп Котлер і Ненсі Лі, І. Ю. Біляєва, М. О. Ескіндаров, О. П. Шихвердієв, О. В. Серяков, О. Лазоренко, Р. Колишко та іншими [1–4; 7; 8].

У світі склалося декілька різних моделей корпоративної соціальної відповідальності, кожна з яких відображає особливості суспільства. Р. Вітлі визначив відмінність між шістьма різними бізнес-системами [6]. Бізнес-системи, на його думку, це «відмітні зразки економічної організації, які змінюються за ступенем і способом координації їх економічних дій, організації і взаємозв'язку між власниками, менеджерами, експертами та іншими службовцями». Ці шість різних бізнес-систем можуть бути описані як фрагментовані (гонконзька), розділені (англо-саксонська), державно організовані (південнокорейська), скоординовані індустріальні райони (італійська), високоскоординовані (Японія) і спільні (континентальна європейська). Відповідно до цього визначаються й особливості CSR. Згідно з цією класифікацією Україна належить до спільної бізнес-системи. Однак як зазначалося на початку статті, корпоративна соціальна відповідальність в Україні перебуває на початковій ступені розвитку. Поряд з цим для якнайшвидшої інтеграції у світовий економічний простір доцільно вдатися до низки заходів: розробити перелік соціальних програм та визначити пріоритетність їх виконання; тестувати перелік розроблених програм на збалансованість інтересів органів влади та підприємств; сформувати комплекс пільг, які надаються підприємствам, що беруть участь у реалізації державних або муніципальних програм; зменшити рівень оподаткування доходів підприємства, які направляються на його соціальні потреби; сприяти за рахунок субсидування з боку держави та підприємств, які звільняють персонал, створенню нових робочих місць; звільнити від оподаткування ту частину доходів підприємств, яка використовується для впровадження енергозберігаючих технологій, та інших заходів з охорони навколишнього середовища тощо. Упровадження всіх цих заходів безпосередньо вплине на рівень розвитку підприємств та всієї країни в цілому.

З 1995 року стало з'являтися безліч стандартів і кодексів корпоративної соціальної відповідальності. М. Макінтош

(М. McIntosh) у зв'язку з цим виділив вісім різних ініціатив: керівні принципи OECD для багатонаціональних підприємств; угоди MOT по практиці робочого місця; Всесвітня Угода ООН; Глобальна ініціатива повідомлення (GRI); Глобальні принципи Sullivan; стандарти ISO; відповідальність 1000; соціальна відповідальність 8000 [8]. Велика кількість аудиторських та консалтингових фірм з усього світу пропонують свої послуги щодо впровадження нових методів управління, які безпосередньо підпорядковані цінностям, що висуває підприємству суспільство. Поряд з цим слід відмітити, що впровадження корпоративної соціальної відповідальності потребує скоріш за все докорінної зміни системи корпоративного управління.

У науковій літературі зустрічається безліч трактувань корпоративної соціальної відповідальності.

Так, Філіп Котлер і Ненсі Лі визначають корпоративну соціальну відповідальність як вільний вибір суб'єкта господарської діяльності на користь підвищення рівня добробуту місцевого співтовариства за допомогою відповідних підходів до ведення бізнесу і надання корпоративних ресурсів [4]. Поряд з цим корпоративна соціальна відповідальність впливає не тільки на добробут місцевого співтовариства, як оточуючого середовища, а й безпосередньо на працівників підприємства та й на соціум в цілому.

О. С. Белокрилова під категорією «корпоративна соціальна відповідальність» розуміє відповідальність, яку інституціоналізовано суспільством підприємству у взаєминах з партнерами, споживачами і працівниками, перед суспільством в цілому, включаючи екологічну відповідальність [1].

Проте корпоративна соціальна відповідальність є однією з найбільших актуальних категорій серед науковців та підприємців. Немає згоди в тому, що підприємства будуть вкладати кошти у заходи, які не дадуть явного доходу, а дозволять отримати тільки непрямий ефект. Тому доцільно, узагальнюючи дослідження багатьох авторів, під корпоративною соціальною відповідальністю підприємств розуміти суб'єктивний

обов'язок відповідати за рішення, які приймаються, а також їх наслідки для соціуму.

Головною ж проблемою є розробка механізму взаємодії відповідних інститутів з метою збільшення корпоративної соціальної відповідальності підприємств. Основою функціонування цього механізму є соціальне партнерство (рис. 1).

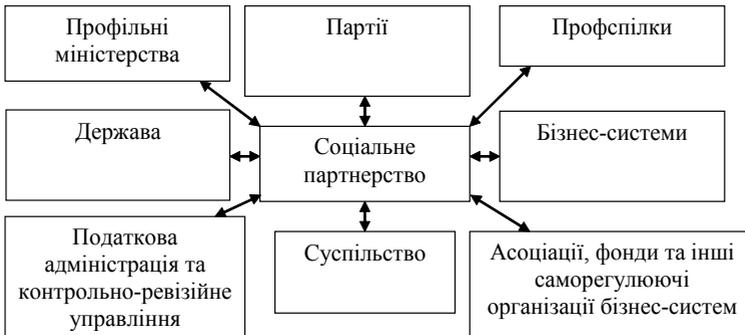

Рис. 1. Механізм взаємодії деяких інститутів на основі соціального партнерства

Таким чином, у процесі функціонування інституційного механізму задіяна держава та бізнес-системи, профільні міністерства та профсоюзи, органи держрегулювання та неприбуткові організації, партії та безпосередньо суспільство на основі соціального партнерства.

У подальших дослідженнях планується розробити методіку з оцінки корпоративної соціальної відповідальності.

Список літератури

1. Белокрылова О. С. Императивы институционализации взаимодействия бизнеса и власти в местном социуме [Электронный ресурс] / О. С. Белокрылова ; Интернет-конф. Россия: варианты институционального развития. — Режим доступа : <http://www.ecsocman.edu.ru/db/msg/293251.html>.

2. Корпоративная социальная ответственность [Электронный ресурс] // Сайт Укр. бизнес. – 2009. – 28 апр. – № 17 (162). – Режим доступа : <http://www.expert.ua/articles/16/0/5459>.

3. Корпоративная социальная ответственность: управленческий аспект / под общ. ред. И. Ю. Беляевой, М. А. Эскиндарова. – М. : КноРус, 2008.

4. Котлер Филип. Корпоративная социальная ответственность. Как сделать как можно больше добра для вашей компании и общества / Филип Котлер, Нэнси Ли ; пер. с англ. С. Яринич. – К. : Стандарт, 2005. – 302 с.

5. Посібник із КСВ. Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності / кол. авт.: О. Лазоренко, Р. Колишко та ін. – К. : Енергія, 2008.

6. Строкович Г. В. Соціальне партнерство – стратегія розвитку національної економіки / Г. В. Строкович // Упр. розвитком. – 2009. – № 2 (38). – С. 97–99.

7. Whitley R., The nature of business systems and their institutional structuring, in: Whitley R. Divergent capitalisms: the social structuring and change of business systems. – Oxford : Oxford University press, 1999.

8. McIntosh M. e. a. Living corporate citizenship: strategic routes to socially responsible business / M. McIntosh ; Prentice Hall. – London, 2005.

Резюме

В статье исследована актуальность анализа такого явления, как корпоративная социальная ответственность и его трактовка различными учеными; рассмотрены особенности шести бизнес-систем; предложен механизм взаимодействия некоторых институтов на основе социального партнерства.

Summary

The article deals with analysis of corporate social responsibility and its interpretation by various scholars; six business systems are examined, a mechanism of the interaction of certain institution on the basis of a social partnership has been suggested.